

TARİHİ KRİZ ÇALIŞMA KAĞIDI

3-4-5 Mayıs 2024

İçindekiler:

Komite Başkanlarından Mektup.....	3
Genel Sekreteryadan Mektup.....	4
Komite Tanıtımı.....	5
II. Dünya Savaşı'na Giriş.....	6
Savaşın Öncesi.....	7
Savaş Dönemi.....	8
Doğu ve Batı Cepheleri.....	11
Önemli Olaylar.....	12
Komitede Temsil Edilecek Taraflar ve İsimler.....	14
Komitemizdeki İsimler ve Roller.....	15
Kaynakça.....	20

KOMİTE BAŞKANLARINDAN MEKTUP

Saygıdeğer delegelerimiz,

Muammer Dereli Fen Lisesi'nin düzenlediği MUN projesine hoş geldiniz. Komite başkanları olarak bu üç günü sizinle birlikte geçireceğimiz için mutluluk duyduğumuzu belirtmek isteriz. Diğer komitelere kıyasla daha ağır bir işleyişe sahip olan kriz komitesinde size başkanlık etmek bizim için bir onurdur. İşleyiş sürecinde içinde bulunacağınız politik, askeri ve idari konular hakkında size rehberlik etmekten gurur duyarız. Bu yoğun süreci heyecanla beklemekteyiz.

Komitemizde ele aldığımız 2. Dünya Savaşı neredeyse her anlamda dünyayı sarsmış bir olaydır. Dünyayı yıkıp geçen bu olay, sonrasında hem siyasi ve askeri anlamda büyük problemlere hem de dünyanın her kesiminden oldukça büyük bir bölümün kaybına yol açmıştır. Bu savaş sürecini tekrardan işleyip en gerçekçi şekilde size yaşatmayı isteriz. Konferansın, liderlik becerilerinizi geliştirmeniz ve küresel meseleler hakkında daha derin bir anlayış kazanmanız için bir fırsat olduğuna inanıyoruz. Bu komitedeki tek amacımızın savaşın bir sonuca bağlanmak olmadığını bunun yanında savaşın getirdiği yıkıcı etkileri de azaltmak için komitede bir araya geldiğimizi hatırlatmak isteriz.

Bu proje sayesinde dünya tarihinde izler bırakmış üst düzeydeki(?) insanlar gibi düşünüp toplum adına kararlar verme fırsatına sahip olacaksınız. Bunun yanında politikanın ve politikacıların aldığı kararların, diğer devletlerin ve halkın üzerindeki etkilerini net bir şekilde görebileceksiniz. Bu deneyim aldığınız kararların sonucunu, etkilerini görüp pekişmesine belki de değişmesine yol açacak. Sizin göreviniz ise, komitede karşılaşacağınız sorunlara, zorluklara dünya için faydalı olacak çözümler üretmek.

Başkanlık kurulu olarak hepinizle tanışmayı sabırsızlıkla bekliyor ve tartışmalarınızda sizlere bol şans diliyoruz. Konular, komite prosedürü veya başka herhangi bir konu hakkında sorunuz olursa bizimle iletişime geçmekten çekinmeyin.

Chair: Bera Taner (beranurtaner@gmail.com)

Co-Chair: Zülal Aralp (zulalaralp07@gmail.com)

GENEL SEKRETERYADAN MEKTUP

İlk olarak mektubumuza konferansımıza katılacak olan tüm delegerimizi içtenlikle selamlayarak başlamak isteriz. Bu yıl ikincisini düzenlediğimiz DERMUN konferansı ile karşınızda olmaktan gurur duyuyoruz. Konferansımızın sizlere yeni bakış açıları, yeni dostluklar ve unutulmaz anılar bırakmasını diliyoruz. DERMUN'da, delegelerin ilgi alanlarına ve tercih ettikleri tartışma tarzına mükemmel uyumu keşfetmelerini sağlayan, hem sınırları hem de zaman dilimlerini aşan kapsamlı bir komite dizisi sunmaktan gurur duyuyoruz. Sizlere en iyi deneyimi sunabilmek için konferansımızdaki 3 special, 2 general assembly ve 1 JCC komiteleri ve konularını chairboard ekibimizle özel olarak seçtik. Bu çeşitli komiteler sizleri gelecek yıllardan 2. Dünya Savaşı yıllarına kadar bir yolculuğa çıkaracak. Bununla birlikte DERMUN'24'ün yalnızca komiteler ve tartışmalardan oluşmadığını, burada kuracağınız arkadaşlıkların ve geçireceğiniz eğlenceli zamanların da en az akademik kısım kadar önemli olduğunu hatırlatmak isteriz. Bu ilişkiler, dinamik ve kapsayıcı bir topluluk oluşturmak için bir araya geldiğimiz konferansın 3 gününün çok ötesine uzanıyor. Biz, sekreteryaya, ve tüm organizasyon ekibimiz, sizlere en iyi deneyimleri sunmak konusunda kararlıyız. Henüz ikincisini düzenlediğimiz konferansımız için bizim heyecanımız taptaze; siz de ister DERMUN'a ilk kez katılıyor olun, ister en başından beri yolculuğumuzun bir parçası olun, sizleri de aynı heyecanla aramızda görmekten mutluluk duyuyoruz.

En iyi dileklerimizle,

Elifsu Gülgün & Arif Kılıç

TARİHİ KRİZ KOMİTESİ TANITIMI

Model Birleşmiş Milletler Tarihi Kriz Komitesi olarak, büyük bir gurur ve heyecanla 2. Dünya Savaşı'nın zorlu ve karışık dönemlerini ele almak üzere bir araya geliyoruz. Bu komite, tarih sahnesindeki en kritik anlardan birinde, dünya tarihini kökten değiştiren olayları incelemek için tasarlanmıştır.

Kriz komiteleri diğer komitelerden farklı bir işleyişe yapılırlar. Örnek vermek gerekirse diğer komitelerin işleyişi ağırlık olarak delegelerin iletişim yoluyla olur ancak Kriz komitelerinde, işleyiş sürecinde direktif yazımları büyük öneme sahiptir. İşleyiş direktifler üzerinden sürerken, direktif yazma işlemi diğer komitelere nazaran daha fazla olmaktadır.

Başlangıç olarak belirlenen yıl 1939 olup Almanya'nın Polonya'yı işgali ile olay örgüsünü başlatmış olacağız. Savaşı tarihte de olduğu gibi Batı ve Pasifik cephesi olmak üzere ikiye ayırıp işlemeye devam edeceğiz. Tarihte yaşanmış olayların kriz veya krizler olarak size gelebileceği, savaşın sonucunun geçmişteki ile aynı bitmeyebileceğini, çeşitli senaryoların oluşabileceğini belirtmek isteriz.

Bu komite, tarihi gerçeklikle birleştirilmiş bir simülasyon deneyimi sunar. Delegeler, o dönemin liderleri, diplomatları veya belirli tarihî figürler olarak rol alır ve dünya tarihindeki kritik olayları yeniden canlandırır. Bu süreçte, katılımcılar olayların seyrini değiştirebilirler; bu da katılımcıların, krizlerle dolu bir dönemde alınan kararların gerçek zamanlı sonuçlarını görmelerini sağlar.

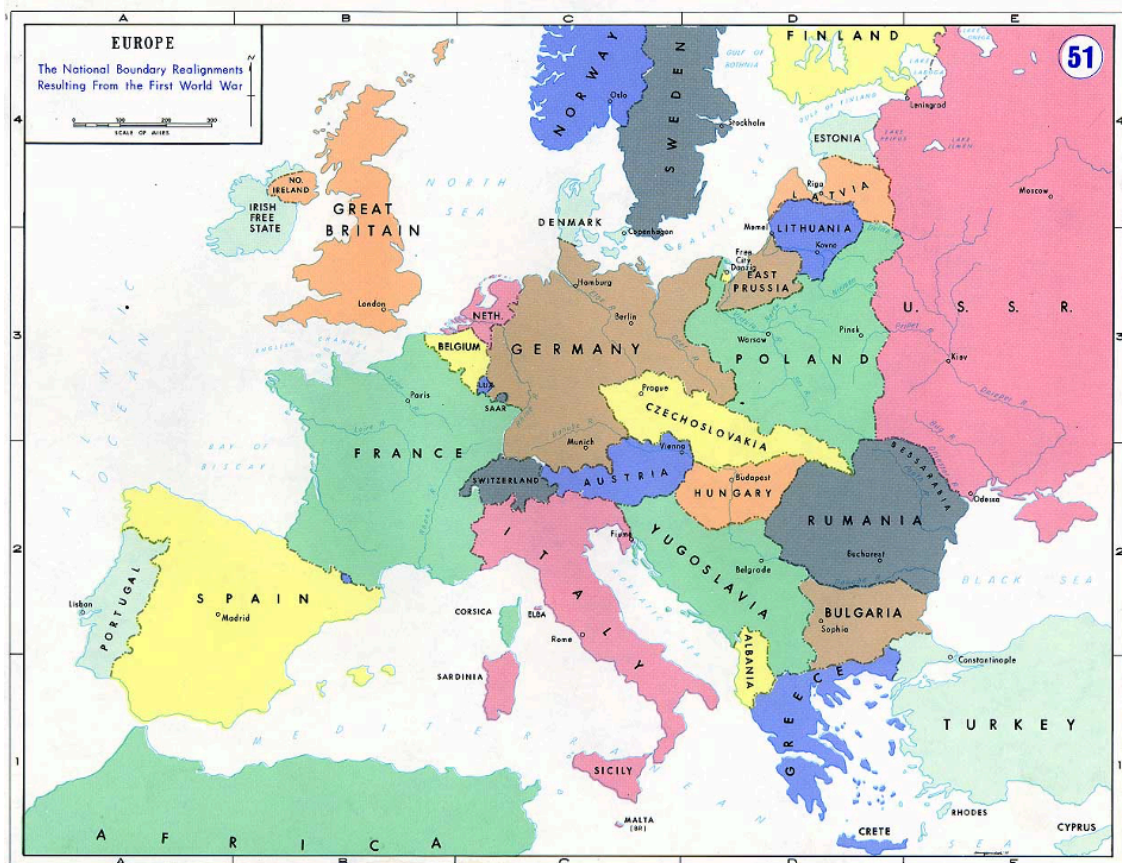
Komite, katılımcıların tarihi analiz yeteneklerini, diplomatik becerilerini ve stratejik düşünme kapasitelerini sınayacak benzersiz bir platform sunmaktadır. Delegeler, savaşın kökenleri, askeri stratejiler, diplomatik müzakereler ve savaş sonrası yeniden yapılanma gibi birçok önemli konuda derinlemesine araştırma yapacaklardır.

Model Birleşmiş Milletler Tarihi Kriz Komitesi olarak, 2. Dünya Savaşı'nın çarpıcı ve karmaşık gerçekliğini keşfetmeye hazırız. Sizi de burada görmek bizim için çok mutluluk vericidir.

2. DÜNYA SAVAŞINA GİRİŞ

İkinci Dünya Savaşı, 20. yüzyılın en büyük çatışması olarak tarihe geçmiştir. 1939'da Nazi Almanyası'nın Polonya'ya saldırmasıyla başlayan savaş, dünya geneline yayılarak 1945 yılına kadar devam etmiştir. Müttefik Devletler arasındaki mücadele, tarih boyunca görülmuş en yıkıcı çatışmalardan biri olmuştur. Birinci Dünya Savaşı'nın getirdiği silahlanma yarışı II. Dünya Savaşı'nda da hızını kaybettirmeden sürmüştür. Hava Kuvvetleri, Deniz Kuvvetleri ve Kara Kuvvetleri; modern silahlar kullanarak çok sayıda insanın ölümüne neden olmuştur.

Savaşın başlamasında Hitler'in iktidara gelmesi ve Nazi Almanyası'nın yayılmacı politikaları savaşın başlamasında oldukça etkili olmuştur. Ancak dünyayı savaşa iten sebeplerin sadece Almanya ile sınırlandırılması mümkün değildir. İtalya'nın I. Dünya Savaşı sonrası yaşadığı düş kırıklıkları, İngiltere'nin savaş öncesi denge politikasını savaş sonrasında da sürdürememesi, ABD'nin Milletler Cemiyetine girmeyişi ve Avrupa'da yaşanan sorunlardan uzak kalmak istemesi ve Sovyetler Birliği'nin devrim yüzünden Avrupa'dan uzak kalışı II. Dünya Savaşı'nın diğer nedenlerinden olmuştur. Kısaca savaşın başlıca sebepleri arasında I. Dünya Savaşı'nın bıraktığı ekonomik ve siyasi sorunlar, silahlanma, milliyetçilik ve toprak talepleri gibi faktörlerin başı çektiğini söyleyebiliriz.



Savaş Öncesi

1. Dünya Savaşı'ndan ağır antlaşmalarla çıkan devletler, bu antlaşmaların ağır yükümlülüklerini kabullenememişti. Özellikle de Versailles(Versay) Antlaşması, Almanya'nın çok ağır bir biçimde cezalandırılmasına sebep olmuştu. Bu durum, Alman halkında büyük bir hoşnutsuzluğa ve acıya neden oldu. Bu hoşnutsuzluğun, II. Dünya Savaşı'na giden sürecin başlangıcını oluşturduğu da kabul gören bir gerçektir. Lakin zaten büyük bir savaştan yeni çıkmış dünya devletlerinin arasında tekrardan savaş zemini hazırlayan olayın sadece Almanya'dan kaynaklandığı söylenemez.

1929'da yaşanan Büyük Buhran, dünya genelinde ekonomik çöküşe yol açtı. Bu çöküş, işsizlik oranlarını artırdı, ekonomik sıkıntıları derinleştirdi ve toplumları daha radikal çözümlere yönlendirdi. Bu çözümlerin Avrupa'daki etkileri ise 2. Dünya Savaşı için zeminin hazırlanmasında etkili olmuştur.

Birçok Avrupa ülkesinde ekonomik sıkıntılar ve politik istikrarsızlık, totaliter rejimlerin yükselişine zemin hazırladı. Benito Mussolini'nin İtalya'da faşizmi kurması ve Adolf Hitler'in Almanya'da Nazizmi yükseltmesi, Portekiz'de yükselen Salazar, İspanya'da Falanjistler gibi kitleler II. Dünya Savaşı'nın öncesindeki dönemdeki siyasi manzarayı belirledi.

Bunların dışında Asya ve Pasifik üzerinde hükmetmeyi amaçlayan Japonya, Temmuz 1937'de tüm Çin'i istila etmeye yönelik bir askerî harekât ile sonuçlanan Marco Polo Köprüsü Olayı'nın sonrasında Milliyetçi Çin'in başkenti Pekin'i ele geçirdi. Kısa süre içerisinde Sovyetler, Komünist Çin ile bir saldırmazlık paktı imzaladı ve malzeme desteği vermeye başladı; bu Milliyetçi Çin'in Almanya ile olan işbirliğini sona erdirdi. Hali hazırda Çin ile savaş içerisinde olan Japonya'da 2. Dünya Savaşına sebep olan bir faktördür.

Dünya üzerinde bu olaylar yaşanırken bazı ülkelerin iç politikasındaki problemler de savaşın başlangıç sürecini etkilemiştir. Özellikle İspanya İç Savaşı bunun önemli bir örneğidir. 1936 başlayan savaş, genel anlamda Milliyetçiler ve Cumhuriyetçilerin çatışmasıdır. General Francisco Franco liderliğinde isyancı bir grup olan Milliyetçiler, iç savaşı kazanmıştır. Bu olay ile birlikte 1939'da başa geçen Franco, öldüğü yıl olan 1975'e kadar İspanya'yı yönetmiştir. Darbe döneminde bazı şehirlerde isyancı Milliyetçiler başarılı olsalar da önemli şehirlerde isyan eden birlikler amaçlarına ulaşamadılar ve hükûmet kontrolü altında kaldılar. Böylece İspanya, askeri ve politik anlamda ikiye ayrıldı. Sovyetler Birliği, Cumhuriyetçilere yardım için araya girerken; Nazi Almanyası ve Faşist İtalya, Milliyetçilere asker ve cephane yardımında bulunuyordu. Nazi Almanyası ayrıca hava desteği de sağlıyordu.



Savaş Dönemi

1 Eylül 1939'da Almanya'nın Polonya'ya saldırmasıyla başlayan savaş; 2 Eylül 1945'te, Japonya'nın 14 Ağustos'da ilan ettiği koşulsuz teslimiyet prensiplerinde anlaşarak resmen teslim olmasıyla birlikte sona ermiştir.

31 Ağustos 1939'da Alman güçleri Polonyalı kılığına bürünüp Yukarı Silezya'nın kenti olan Gleiwitz'deki Gleiwitz Radyo İstasyonu'na düzmece bir saldırıda bulunmuştur. Almanya, bu düzmece saldırıyı haklı bir neden olarak gösterip Polonya'yı işgale başlamıştı. Birleşik Krallık, Almanya'ya istilayı durdurması için bir ültimatoluk verdi ve bu ültimatolukun görmezden gelinmesinin ardından, 3 Eylül'de Fransa ve Birleşik Krallık, akabinde ise



Avustralya, Yeni Zelanda ve Kanada Nazi Almanyası'na savaş ilan etti. İşgal sürecinde Almanya, Polonya'nın kuzey-batı kesimini hızla geçip ilerleyince Mareşal Edward, ordusuna geri çekilip yeni bir savunma hattı kurması için emir verdi. Ama Almanya, ülkenin kuzey taraflarında Polonya birliklerinin büyük bir kısmını çembere aldığı için bu emir yerine getirilemedi. Böylece bu karşılaşmanın büyük çatışması olan Bruza Muharebesi de başladı. Danzig Koridoru'ndan geri çekilen Polonya ordusu, 9 Eylül'de Alman ordusuna saldırı düzenledi. Bu saldırıyla birkaç gün devam etse de Alman uçakları Polonya ordusunu sıkıştırdıca Polonya, taarruz gücünü kaybetti. 17 Eylül'de ise Sovyet ordusu olan Kızıl ordu, Almanya ile daha önceden bölüştüğü toprakları almak için Polonya'nın doğusunda ülkeye girdi. Sadece batıdaki

savaşla uğraşan Polonya, Sovyetlerin bu saldırısını savunamadı. Ardından Polonya üst komutası ve hükümeti Romanya'ya kaçtı. Polonya her ne kadar kendi topraklarını savunmaya çalışsa da Almanya, 27 Eylül'de başkent Varşova'yı düşürdü. Bu dönem içerisinde Batı'ya biraz daha ilerleyen Sovyetler Birliği hakimiyetini genişletmek için başka uğraşlar içerisine girdi.



Sovyetler Birliği, Estonya'ya başvurarak kendisine deniz ve hava üsleri vermesini istemişti. Almanya'nın kendisine yardımda bulunmayacağını bilen Estonya, bu isteği kabul etmek zorunda kaldı. 28 Eylül

1939'da imzalanan "karşılıklı" yardım paktı ile Estonya, Sovyet Rusya'ya deniz ve hava üsleri vererek 25.000 kişilik bir Sovyet kuvvetinin memleketinde bulunmasını kabul etti. 5 Ekim'de Letonya ve 10 Ekim'de Litvanya ile imzalanan "karşılıklı" yardım paktları ile Sovyet Rusya, Estonya'da elde ettiği hakları diğer Baltık Devletleri'nde de elde etti. Kısa süre içinde, önemli miktarlardaki Sovyet askerî birimleri ülkelere doğru harekete geçti. Sovyetler Birliği'nin benzer bir antlaşma imzalamak istediği ülkelere bir diğeri de Finlandiya'ydı lakin Finlandiya benzer bir antlaşma imzalamayı reddetti. Finlandiya, savaş sürecinin başlarında her ne kadar teçhizat ve asker sayısında Sovyetlerden çok daha kötü durumda olsa da coğrafi avantajları sayesinde 3 aya yakın bir direniş gösterdi. Lakin Finlandiya, Sovyetlerin stratejisi açısından oldukça önemli bir bölgede bulunduğundan dolayı Stalin, Finlandiya topraklarını istiyordu. Bu yüzden ilerleyen süreçte savaş bölgesine daha fazla asker ve mühimmat gönderdi. Bu durum da aradaki farkın açılmasına ve Finlandiya'nın püskürtülmesine sebep oldu. Sovyetler, bu ilerleyişin sonrasında Finlandiya'ya bir antlaşma sundu ama Finlandiya, İngiliz ve Fransızlardan gelecek olan yardıma güvendiği için talebi reddetti. İngiliz ve Fransızlar yardım için hazırlık yapmıştı ama yardımın ulaşması için İngiliz ve Fransızların, Norveç ve İsveç toprakları üzerinden ilerlemeleri gerekiyordu. Fakat Almanya Norveç ve İsveç'i tehdit edip korkuttuğu için bu iki ülke İngiltere ve Fransa'ya askeri geçiş izni vermedi. Böylelikle Finlandiya'ya müttefiklerinin yardımları ulaşamadı. Kendi ordusuyla daha fazla devam edemeyen Finlandiya en sonunda 12 Mart 1940'ta imzalanan Moskova Antlaşması ile Sovyetlere teslim oldu.

1940 baharında müttefikler İsveç-Almanya arasındaki demir koridorunu tıkamaya çalıştılar. Hitler, demir akışını korumak için 9 Nisan'da Danimarka ve Norveç'in istilasına başladı. Danimarka işgalin başladığı gün teslim oldu ama Norveç, Almanya'ya karşı yaklaşık 2 ay daha direniş gösterdi. Ama 9 Haziran'da Norveç de Alman istilasının altına kalıp yenilgi aldı. Bu süreçte Norveçteki savaştan huzursuz olan Birleşik Krallık 10 Mayıs'ta, Winston Churchill'i Başbakan olarak atadı. Hitler, kuzeyini ve doğusunu güvence altına alıp kendi güvenliği açısından büyük sorun teşkil eden Batı'ya, Fransa'ya yöneldi. 10 Mayıs 1940 sabahı Alman Orduları Hollanda, Belçika ve Lüksemburg'a saldırmaya başladılar. Lüksemburg hızla düşerken Hollanda ve Belçika direnişe devam etti. Ama güçlü Almanya ordusuna direnemeyen Hollanda 15 Mayıs'ta, Belçika da 28 Mayıs teslim oldu. Bu başarılarından sonra Almanlar, bir yandan İngiliz ve Fransız güçlerini Manş kıyılarında çember içine alırken, bir yandan da Paris üzerine yürümeye başladılar. Bu arada, Almanya'nın kesin olarak başarılı olacağına inanan İtalya da, 10 Haziran 1940'da Fransa'ya savaş ilan ederek, İkinci Dünya Savaşı'na katıldı. Almanya, bu olumlu gelişmeler sonucunda 14 Haziran 1940'da Paris'e ilerledi.



Doğu ve Batı Cepheleri

Almanlar Danzig Koridorundan rahatsızdı ve bunu çözmek için artık harekete geçmeleri gerekiyordu. Ettikleri toprak talebi ve takas teklifi de reddedilmişti ve Hitler askeri bir yöntem kullanmaya karar verdi. Almanya savaşı başlattı ve Polonyayı işgal etmeye başladı. Buna karşılık Polonya'nın toprak bütünlüğünü garanti altına almış Fransa ve İngiltere (Müttefikler) de Almanya'ya savaş ilan etti ve Büyük Savaş başladı. Almanya Polonya'da zorlanmadan Rusya'yla yaptığı Molotov-Ribbentrop Paktına güvenip işgal etti ve Polonya toprakları Rusya ve Almanya arasında paylaşıldı. Ardından Almanya kendisi için karadan en büyük tehdit olan Fransa'ya yöneldi. Yıldırım Harekatı (Blitzkrieg) uygulayarak Fransızlarla sınırlarında olan Maginot Hattını aşmaya karar verdiler. Bunun için Benelüks'ten (Belçika-Hollanda-Lüksemburg) geçmeleri gerekiyordu. Savaş doğal olarak onlara da sıçradı. Almanlar 400.000 Müttefik askerini Dunkirk'e sıkıştırarak harekatı başarıyla yürüttüler. Fransa Almanların başarıyla yürüttüğü hareket sonucunda Paris'e kadar işgal edildi ve teslim oldu. Fransa'nın okyanus kesimi Alman yönetimine bırakılırken güneyinde sahte bir Fransız yönetimi olan Vichy Fransası kuruldu. Almanya'nın önünde tek bir düşman kalmıştı o da Büyük Britanya'ydı. Kara sınırı olmamasından dolayı hava saldırıları ile nabızı ölçülen Britanya savaşa Fransa'dan daha hazırlıklıydı. Alman Hava Kuvvetleri (Wehrmacht) sivil hayatını tehlikeye sokacak kadar etkili bir bombardıman yapsa da askeri bir üstünlük sağlayamamıştı. Verilen uçak kayıpları üstüne Almanya İngiltere'ye saldırmaya ara verdi. Bir yandan Yunanistan'ı işgal etmek isteyen İtalya Yunanistan'a savaş ilan etti ancak bu cephede beklediği başarıyı elde edemedi. Almanya buna karşılık İtalya'ya yardım etmek için Balkanlarda hareket etmeye karar verdi. Bunun için Balkan Devletlerinin, Mihver'e katılması gerekiyordu. Bulgaristan ve Romanya bunu kabul etse de Yugoslavya buna karşı çıktı ve Mihver devletleri Yugoslavya'yı da işgal etti. Ardından Alman kuvvetlerinin de yardımıyla İtalya Yunanistanı işgal etmeyi başardı. Bu süreçte SSCB'nin izlediği politikalarda devrim sonrası kaybettiği toprakları geri kazanmaya yönelik bazı adımları olmuştu. Romanya ile Besarabya Sorunu, Finlandiya'yla Kış Savaşı gibi olaylar diplomasisine yön vermişti. Berlin Görüşmelerinde Balkanlar ve Finlandiya konusunda anlaşmaya varmak için bir araya gelen Rus ve Alman heyetleri anlaşmaya varamadı ve bu görüşmeler Alman ve Rus menfaatlerinin birbiriyle çatıştığını ortaya çıkardı. Bunun üstüne Almanya Rusya'ya yönelik bir harekate hazırlandı. Barbarossa Harekatı başlangıcında Almanlar büyük bir ilerleme yakaladı ancak Ruslar Moskova Leningrad ve Stalingrad gibi önemli mevkilerde Almanları durdurdular. Savaşın dönüm noktası Ruslar için gerçekleşiyordu. Ruslar 42 yılında Alman ilerleyişini durdurdu ve karşı taarruz üzerine çalışmaya başladılar. Bir yandan Müttefiklere katılan Amerika ve İngiltere ise Almanlara yönelik çıkarma planları yapmaktaydı. Almanlar artık sıkıştırılmış Afrikadan da çıkarılmıştı.

43 yılında başlayan Sicilya Çıkartması ile müttefikler ilk adımlarını atarken Ruslar ise tam olarak güçlenmeyi bekliyordu. 44 yılında Mihver devletlerinin çöküşü başladı. Sicilyada başarıyla tutunan müttefikler Normandiya çıkarmasıyla Alman ve İtalyanları sıkıştırdı. Bunun üstüne Ruslar da durmadan ilerlemeye başladı. Savaş 45'te Berlinin ele geçirilmesiyle sona erdi.

Önemli Olaylar:

Danzig Problemi: Versay Antlaşması (1919) ile Almanya'nın sınırları yeniden çizildi ve Almanya'dan koparılan topraklarda Polonya'ya ait bir koridor oluşturuldu. Bu koridor, Polonya toprakları üzerinden Almanya ile Doğu Prusya'yı birbirinden ayırdı. Danzig, bu koridorun deniz limanıydı ve özel bir serbest şehir olarak tanındı. 1938 yılının sonlarında Almanya, Danzig liman bölgesinin ve kara ulaşımı için kullanacağı bir toprak şeridinin kendisine verilmesini Polonya'dan talep eder. Buna karşılık Güney Prusya'dan bir kısım toprak da önermesine rağmen Polonya bunu reddeder. Bunun üzerine Hitler, generallerinin tüm ısrarlarına rağmen, kararlılık göstergesi olarak Polonya'ya saldırmaya karar verir. Fransa



ve İngiltere daha öncesinde Almanya'nın herhangi bir Avrupa toprağı üzerinde hak iddia etmesini savaş sebebi olarak sayacağını belirtmiştir. Buna rağmen Hitler hiç kimsenin Danzig için topyekûn bir savaşa girişmeyeceğinden emindi. Lakin Almanya'nın Danzig limanını bombalamasının ardından önce Birleşik Krallık ardından da Fransa Almanya'ya savaş ilan ettiler.

Maginot Hattı ve Sedan Planı: Maginot Hattı, Fransa'nın Almanya ile savaş öncesi dönemdeki ana savunma hattıydı. Hat, Fransa'nın Almanya sınırı boyunca uzanan bir dizi beton sığınak, tank engelleri, mayın tarlaları ve topçu mevzilerinden oluşuyordu. Maginot Hattı'nın temel amacı, Almanya'nın doğrudan saldırılarına karşı Fransa'yı korumaktı. Ancak Maginot Hattı'nın bazı zayıf noktaları vardı.

Hat, Fransa'nın Belçika sınırından Akdeniz'e kadar uzanmıyordu ve bu nedenle Alman kuvvetleri, Belçika ve Ardenler üzerinden Fransa'yı dolaşarak Maginot Hattı'nı arkadan vurmaya başladılar. Ayrıca, Alman ordusunun süratle ilerlemesi ve Blitzkrieg (yıldırım harbi) taktiklerini kullanmasıyla Maginot Hattı savunması geçersiz kaldı ve Fransa'nın teslim olmasına yol açtı.

Kış Savaşı: Bu savaş, Sovyetler Birliği'nin Finlandiya'yı işgal etmek ve bazı toprakları ele geçirmek istemesiyle başladı. Kış Savaşı, Sovyetler Birliği'nin ezici askeri üstünlüğüne rağmen, Fin halkının direnişi ve kış koşullarının zorluğu nedeniyle beklenenden uzun sürdü. Finlandiya'nın kış koşullarına uygun olarak savaşma becerisi ve özellikle kısa mesafelerde etkili taktikler kullanması, Sovyet ilerleyişini yavaşlattı. Taipale ve Summa Muharebeleri, Kış Savaşı'nın önemli çatışmalarıdır. Summa Savaşları, yoğun ve çetin çatışmalara sahne olmuştur. Sovyetler Birliği'nin karşılaştığı sıkı Fin savunması ve kış koşulları, ilerlemelerini yavaşlatmıştır. Finler, siperlerde direnmiş ve Sovyet taarruzlarına karşı kahramanca savunma göstermişlerdir.

Viyana Hediyeleri: 1918'de I. Dünya Savaşı'nın sonunda, Romanya Transilvanya'nın büyük bir kısmını ele geçirdi ve topraklarını genişletti. Ancak, bu durum Macaristan'da huzursuzluğa neden oldu ve Macaristan, Transilvanya'yı kaybetmiş olmanın memnuniyetsizliğiyle başa çıkmak zorundaydı. II. Dünya Savaşı'nın patlak vermesiyle birlikte, Macaristan, Nazi Almanyası'yla yakın ilişkiler kurdu ve bu ilişkilerin bir sonucu olarak Transilvanya'yı geri almayı hedefledi. Macaristan'ın bu talebi, Hitler'in Orta Avrupa'daki etkisini genişletmek istemesiyle uyumlu bir şekilde gelişti. Bu hediye ile Almanyaya ve İtalyaya, 30 Ağustos 1940'ta Romanya'yı Transilvanya'nın yarısını (Kuzey Transilvanya) Macaristan'a vermeye zorlamıştır. Tersine çevrilmeye çalışılan Triyanon Antlaşması gibi bu da çok milletli bir bölgeyi bir ülkeden diğerine vererek büyük sayıda insan göçüne neden olmuştur.

Barbarossa Harekati: Almanyaya'nın Barbarossa Harekâtı kapsamında, 22 Haziran 1941'de Nazi Almanyası, Sovyetler Birliği'ne saldırdı. Harekat kapsamında 3 ana hedef belirlendi: Devrimin doğum yeri Leningrad, Rus anavatanı Moskova ve Stalin'in varlığını simgeleyen Stalingrad. Leningrad, Sovyetler Birliği'nin kuzeybatısında stratejik bir şehirdi ve Alman orduları şehri kuşatmayı hedefledi. Alman orduları, Leningrad'ı kuşatma altına aldı ve şehri abluka altına alarak dış dünyayla bağlantısını kesti. Leningrad, kış aylarında ağır açlık, soğuk ve bombardımana maruz kaldı. Şehirdeki halk büyük zorluklar yaşadı ve yiyecek ve diğer temel malzemelerin eksikliği nedeniyle önemli kayıplar yaşandı. Almanyaya, harekatin bir parçası olarak Moskova'ya yönelik büyük bir taarruz başlattı. Moskova yakınlarında, Sovyet Kızıl Ordu'su Alman ilerleyişine karşı sert bir direniş gösterdi.

Sovyet ordusu, Moskova'nın savunmasını güçlendirerek Alman ilerleyişini durdurmaya çalıştı. Kışın gelmesiyle birlikte, soğuk ve karlı hava Alman orduları için büyük zorluklar doğurdu. Sovyet karşı taarruzu ve sert kış koşulları, Alman ilerleyişini durdurdu ve sonunda Alman orduları geri çekilmek zorunda kaldı. Stalingrad, Volga Nehri'nin batı kıyısında stratejik bir noktadır. Almanya'nın Stalingrad'ı ele geçirmesi, Sovyetler Birliği'nin ulaşım hatlarını ve petrol üretimini tehdit ediyordu. Alman orduları, Stalingrad'ı ele geçirme amacıyla şehre yoğun bir saldırı başlattılar. Stalingrad Muharebesi, Alman ordularının Doğu Cephesi'ndeki ilerleyişinin durmasına ve Sovyetler Birliği'nin stratejik üstünlüğünün belirginleşmesine yol açtı. Almanya için büyük bir moral ve askeri yenilgi olan bu muharebe, savaşın seyrini değiştirdi.

Normandiya Çıkarması: Normandiya Çıkarması, 6 Haziran 1944'te (D-Day olarak bilinir) başladı ve Müttefik kuvvetlerinin Fransa'nın Normandiya bölgesine büyük bir deniz ve hava saldırısıyla çıkarma yaparak Alman işgali altındaki Avrupa'ya karşı savaş açmasını sağladı. Bu operasyon, Müttefiklerin Nazi Almanyası'na karşı Batı Cephesi'nde büyük bir karşı saldırı başlatmasının ilk adımıydı. Müttefikler, Normandiya sahillerine başarılı bir şekilde çıkarma yaptıktan sonra iç bölgelere ilerlemeye başladılar. Alman kuvvetleri karşısında yoğun çatışmalar yaşandı, ancak Müttefikler ilerlemeyi sürdürdü. Normandiya'daki çatışmalar, Almanya'nın Batı Cephesi'ndeki direncini kırmaya ve ilerlemeye devam etmeye yardımcı oldu.

KOMİTEDE TEMSİL EDİLECEK TARAFLAR VE İSİMLER

Mihver Devletler

Almanya

Adolf Hitler
Erich von Manstein
Fedor von Bock
Erwin Rommel

İtalya

Benito Mussolini
Rodolfo Graziani
Ugo Cavallero

Romanya

Ion Antonescu

Macaristan

Miklos Horthy

Finlandiya

Carl Gustaf Mannerheim

Müttefik Devletler

İngiltere

Winston Churchill
Bernard Law Montgomery
John Dill
Archibald Percival Wavell

SSCB

Joseph Stalin
Kliment Voroşilov
Georgy Zhukov

Fransa

Charles de Gaulle

ABD

Franklin D. Roosevelt

Polonya

Kazimierz Sosnkowski

KOMİTEMİZDEKİ İSİMLER VE ROLLERİ

Adolf Hitler: Adolf Hitler, 2. Dünya Savaşı'nın en tanınmış figürlerinden biridir. Almanya'nın lideri olarak, Versailles Antlaşması'nın yarattığı haksızlıkları düzeltmek ve Almanya'nın eski gücüne kavuşmasını sağlamak amacıyla savaşa girmeye karar verdi. Hitler'in liderliğindeki Nazi Almanyası, Polonya'nın işgaliyle başlayan savaşla birlikte Avrupa'nın büyük bir kısmını sardı. Ancak, Hitler'in stratejik hataları ve ırkçı ideolojisi, savaşın sonunu getiren etkenlerden biri oldu.

Erich von Manstein: 2. Dünya Savaşı'nın en yetenekli stratejistlerinden biri. Barbarossa Harekâtı sırasında Sovyetler Birliği'ne karşı ilerleyen Alman kuvvetlerinin başında bulundu. Leningrad'ın kuşatılması dahil olmak üzere bir dizi önemli operasyona liderlik etti. Ancak, Stalingrad Muharebesi'nde General Friedrich Paulus'un yenilgisi ve Kursk Muharebesi'ndeki başarısızlığı, Manstein'in kariyerinde bir dönüm noktası oldu.

Fedor von Bock: 2. Dünya Savaşı'nın erken dönemlerinde Polonya ve Fransa'nın işgalinde önemli bir rol oynadı. Barbarossa Harekâtı sırasında Ordu Grubu Merkez'in komutanı olarak Sovyetler Birliği'ne karşı ilerledi. Ancak, Sovyet karşı taarruzu karşısında başarısız oldu ve 1942'de Hitler tarafından görevden alındı.

Erwin Rommel: 2. Dünya Savaşı'nda ünlü bir komutandı. "Çöl Tilkisi" olarak bilinen Rommel, Afrika Cephesi'nde mükemmel taktiksel yetenekleriyle tanındı. Tobruk'un düşmesi ve ilerleyen başarılarıyla Kuzey Afrika'da müttefiklere karşı başarılı operasyonlar yürüttü. Ancak, Kuzey Afrika'daki son yenilgisi ve Normandiya Çıkarması'ndan sonra Almanya'ya geri çağırılmasıyla savaşta etkisi azaldı.

Benito Mussolini: Benito Mussolini, II. Dünya Savaşı'nda İtalya'nın faşist lideri olarak önemli bir rol oynamıştır. Mussolini, Adolf Hitler'in liderliğindeki Nazi Almanyası ile yakın ilişkiler kurarak 1939'da Mihver Devletleri'ne katıldı ve İtalya'yı Müttefiklerle savaşan bir ülke haline getirdi. Mussolini'nin İtalya'sı, Kuzey Afrika'da ve Balkanlar'da işgal ve genişleme politikaları izledi. Özellikle Kuzey Afrika'da İtalyan kuvvetleri Almanya'nın yanında savaşmış ve Müttefiklerle çatışmalara girmiştir. Mussolini'nin liderliğindeki İtalya, savaşın sonlarına doğru Müttefiklerden ayrılarak 1943'te Almanlar tarafından işgal edilmiştir. Mussolini, kısa bir süre sonra kurtarılmış olsa da İtalya'daki etkisi azalmış ve savaş sonrası dönemde iktidarını kaybetmiştir.

Rodolfo Graziani: II. Dünya Savaşı öncesinde ve sırasında Kuzey Afrika'da önemli bir rol oynamıştır. Mussolini'nin emriyle 1930'ların sonlarında Libya Valisi olarak atandı ve burada İtalyan sömürgecilik politikalarını uyguladı. Bu dönemde çeşitli operasyonlar düzenledi ve Etiyopya'nın işgalinde de rol aldı.

Kuzey Afrika Cephesi'nde İtalyan kuvvetlerinin komutanlığını üstlendi. Tobruk Kuşatması gibi çeşitli savaşlara katıldı ve Kuzey Afrika'daki çatışmalarda Alman kuvvetleriyle işbirliği yaptı. El Alameyn Muharebeleri gibi önemli çatışmalarda İtalyan kuvvetlerini komuta etti. Ancak Müttefiklerin ilerlemesi karşısında başarısız oldu ve Alman kuvvetleriyle birlikte Kuzey Afrika'dan geri çekilmek zorunda kaldı.

Ugo Cavallero: II. Dünya Savaşı'nın Kuzey Afrika Cephesi'nde İtalyan kuvvetlerinin komutanlığını üstlendi. Mussolini'nin emriyle Mareşal Erwin Rommel'in Afrika Korps'u ile işbirliği yaparak Müttefik kuvvetlerine karşı çatışmalara katıldı. 1942'de Barbarossa Operasyonu'nun başarısızlığı sonrasında Sovyetler Birliği'ne karşı İtalyan kuvvetlerinin rolünü yönetti. Ancak Sovyetler Birliği'nin ilerlemesi karşısında başarısız oldu ve Alman kuvvetleriyle birlikte geri çekilmek zorunda kaldı. II. Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru İtalya'nın Müttefiklere teslim olmasının ardından, Ugo Cavallero Mussolini'nin rejimine sadık kaldı. Ancak savaşın sona ermesi ve İtalya'nın iç durumunun kötüleşmesiyle birlikte Cavallero'nun etkisi azaldı.

Ion Antonescu: 2. Dünya Savaşı sırasında Romanya'nın lideri olarak görev yaptı. Antonescu, 1940 yılında Romanya başbakanı olarak göreve geldi ve daha sonra ülkenin lideri olarak güçlerini genişletti. II. Dünya Savaşı'nın başlarında Nazi Almanyası ile ittifak kurdu. 1941'de Sovyetler Birliği'ne karşı savaşa girmesiyle birlikte Romanya, Nazi Almanyası'na destek veren eksen devletlerinden biri haline geldi. Antonescu'nun liderliği altında, Romanya Sovyetler Birliği'ne karşı birçok askeri operasyona katıldı.

Miklos Horthy: Horthy, 1930'ların sonlarında Almanyaya'nın güçlenmesi ve genişlemesi sürecinde Nazi Almanyası ile yakın ilişkiler kurdu. 1940 yılında, Almanyaya'nın Polonya'ya saldırmasının ardından Macaristan da Almanyaya'nın yanında yer aldı ve Polonya'dan bazı toprakları ele geçirdi. Horthy, Almanyaya ile ittifakını sürdürerek Macaristan'ın toprak bütünlüğünü artırmayı hedefledi. Döneminde Macaristan, Nazi Almanyası'nın müttefiki olarak Sovyetler Birliği'ne karşı saldırılar düzenledi. Özellikle Barbarossa Harekâtı'nın bir parçası olarak, Macar ordusu Sovyetler Birliği topraklarına girdi ve ilerledi.

Carl Gustaf Mannerheim: Mareşal Mannerheim, Kış Savaşı sırasında Finlandiya'nın Silahlı Kuvvetleri Başkomutanı olarak önemli bir liderlik rolü üstlenmiştir. Finlandiya'nın savunma stratejisini belirlemiş, ordunun organizasyonunu sağlamış ve savunma hatlarını oluşturmuştur. Sovyetler Birliği'nin ilerlemesini durdurmak için Finlandiya'nın savunma hattı olarak bilinen "Mannerheim Hattı"nı oluşturmuştur. Bu savunma hattı, Finlandiya'nın önemli bölgelerini savunarak Sovyet ilerlemesine direnmiştir.

Mannerheim, Finlandiya'nın Almanya ile işbirliği içinde Sovyetler Birliği'ne karşı savaşını yönetmiştir. Leningrad Kuşatması'nda Fin ordusunu komuta etmiştir.

Winston Churchill: Winston Churchill, II. Dünya Savaşı'nda İngiltere'nin başbakanı olarak savaşın yönetiminde ve Müttefiklerin liderliğinde kilit bir rol oynamıştır. Bu dönemde Almanya'nın Avrupa'yı istila etmesi ve Fransa'nın teslim olmasıyla İngiltere, Nazi Almanyası'na karşı tek başına direnen önemli bir Müttefik haline geldi. Churchill, savaş boyunca İngiltere'nin savaş stratejilerini belirlemede önemli bir rol oynamıştır. Nazi Almanyası'na karşı direnişi örgütlemiş, halkı moralize etmiş ve savaş çabalarını koordine etmiştir. Müttefiklerle yakın işbirliği yapmış ve savaş stratejilerini planlamak için birçok konferansa katılmıştır. Özellikle Franklin D. Roosevelt ve Joseph Stalin ile yapılan Casablanca, Teheran ve Yalta konferanslarında önemli rol oynamıştır.

Bernard Law Montgomery: II. Dünya Savaşı sırasında İngiliz Kraliyet Ordusu'nun önemli bir komutanı ve Müttefiklerin liderlerinden biri olarak tanınmıştır. Montgomery, İtalya Seferi sırasında Müttefik kuvvetlerinin komutanlığını üstlenmiştir. İtalya'daki Alman ve İtalyan kuvvetlerine karşı başarılı operasyonlar düzenlemiş ve İtalya'nın Müttefikler tarafından işgal edilmesine katkı sağlamıştır. Normandiya Çıkarması'nda Müttefik kuvvetlerinin başkomutanlarından biri olarak görev almıştır. Müttefik kuvvetlerin Fransa'ya çıkarma yapmasını organize etmiş ve Normandiya'daki başarıyı sağlamıştır. Ardından Kuzeybatı Avrupa'da Almanya'ya karşı ilerleyişte önemli roller üstlenmiştir.

John Dill: II. Dünya Savaşı'nın başlangıcında Birleşik Krallık Genelkurmay Başkanı olarak atandı. Bu görevi sırasında, İngiliz ordusunun stratejik planlamasını yönetti ve Müttefiklerle koordinasyonu sağladı. Özellikle Fransa'nın işgali sonrası Müttefik kuvvetlerin stratejik konumlandırılmasında önemli katkıları oldu. II. Dünya Savaşı'nın başlarında ABD ordusu ve donanmasıyla işbirliği yaparak İngiliz-Amerikan ilişkilerini güçlendirmeye çalıştı. Bu işbirliği, Müttefiklerin savaş stratejilerini belirlemede ve operasyonlarını koordine etmede önemliydi.

Archibald Percival Wavell: II. Dünya Savaşı sırasında önemli bir Britanya generali ve Müttefiklerin komutanlarından biriydi. savaşın başlarında Orta Doğu ve Kuzey Afrika'daki Britanya kuvvetlerinin komutanlığını üstlendi. 1940-1941 yılları arasında, Mısır'da bulunan Orta Doğu Komutanlığı'nı ve ardından Britanya Hükümeti'nin Orta Doğu ve Hindistan Sorumlusu olarak görev yaptı. Bu dönemde, İtalyan güçlerine karşı başarılı operasyonlar düzenledi ve Kuzey Afrika'daki İtalyan kuvvetlerine karşı ilerledi.

Joseph Stalin: II. Dünya Savaşı sırasında Sovyetler Birliği'nin lideri olarak büyük bir rol oynamıştır. II. Dünya Savaşı'nın başlangıcında, Sovyetler Birliği Nazi Almanyası tarafından 1941'de işgal edildiğinde Stalin, ülkenin savunmasını yönetti. Almanya'nın Barbarossa Operasyonu ile başlayan saldırıya karşı Sovyet ordusunu yönlendirdi ve savunma stratejilerini belirledi. Stalingrad Muharebesi gibi önemli savaşlarda Sovyet ordusunun savunma stratejilerini belirledi ve kritik kararlar aldı. Stalingrad'daki Sovyet zaferi, Alman ilerlemesini durdurarak savaşın seyrini değiştirdi. Müttefiklerle işbirliği yaparak Nazi Almanyası'na karşı savaştı. Özellikle Teheran Konferansı (1943) ve Yalta Konferansı (1945) gibi toplantılarda Churchill ve Roosevelt ile bir araya gelerek savaş stratejilerini ve sonrasındaki düzenlemeleri planladı.

Kliment Vorosilov: Kliment Vorosilov, II. Dünya Savaşı'nın başlangıcında Sovyetler Birliği Yüksek Komutanlığı'nın bir üyesi ve önemli bir lideriydi. Özellikle savaşın ilk yıllarında Barbarossa Operasyonu sırasında, Sovyet ordusunun savunma stratejilerinin belirlenmesinde ve savaşın yönetiminde rol aldı. Leningrad Kuşatması sırasında şehrin savunmasını organize etmiş ve koordine etmiştir. Alman saldırılarına karşı şehrin direnişini yönlendirmiş ve Leningrad'ın direnişi sırasında önemli bir rol oynamıştır. Stalingrad Muharebesi ve Kursk Muharebesi gibi kritik savaşlarda Sovyet ordusunun savunma ve saldırı stratejilerinde yer almıştır.

Georgy Zhukov: II. Dünya Savaşı'nın başlangıcında Almanya'nın Sovyetler Birliği'ni işgal ettiği Barbarossa Operasyonu'na karşı savunma komutanlığı yapmıştır. Moskova Muharebesi'nde, Alman ilerlemesini durdurarak başkentin savunmasını yönetmiş ve kritik bir zafer elde etmiştir. Stalingrad Muharebesi ve Kursk Muharebesi gibi savaşın dönüm noktalarında Sovyetler Birliği'nin başkomutanlarından biri olarak görev yapmıştır. Stalingrad'da Alman kuvvetlerine karşı başarılı bir karşı saldırı düzenlemiş ve Kursk'ta Alman saldırısını püskürtmüştür. Zhukov, Sovyetler Birliği'nin Berlin'e ilerlemesinde ve Nazi Almanyası'nın yenilgisinde önemli bir rol oynamıştır. Berlin Muharebesi'nde komutanlık yaparak şehrin alınmasını sağlamış ve Almanya'nın teslim olmasına katkıda bulunmuştur.

Charles de Gaulle: De Gaulle, Fransa'nın teslim olmasının ardından Birleşik Krallık'a kaçarak özgür Fransız kuvvetlerini kurdu. Bu kuvvetler, Fransız direnişinin bir parçası olarak Nazi Almanyası'na karşı savaşımıştır. Fransız direnişinin lideri olarak Özgür Fransa Hükümeti'ni kurdu. De Gaulle, II. Dünya Savaşı boyunca Müttefiklerle yakın bir işbirliği içinde oldu. Fransız orduları, Müttefiklerin Normandiya Çıkarması'nda (D-Day) önemli bir rol oynadı ve Fransa'nın kurtarılmasına katkı sağladı.

Fraklin D. Roosevelt: Savaşın ilk yıllarında ABD, tarafsız politikasını korumuş ancak savaşa aktif olarak katılmamıştır. 1941'de Lend-Lease programını başlatarak Müttefiklerle dayanışmayı artırmıştır. Bu program kapsamında ABD, Müttefiklere silah, mühimmat ve diğer malzemeleri kredi veya kira yöntemiyle sağlamıştır. Pearl Harbor saldırısı (7 Aralık 1941) üzerine ABD, resmen savaşa girmiştir. Roosevelt, Birleşik Krallık Başbakanı Winston Churchill ve Sovyetler Birliği lideri Josef Stalin ile yakın işbirliği yaparak savaş stratejilerini belirlemiştir. Casablanca Konferansı (1943), Teheran Konferansı (1943) ve Yalta Konferansı (1945) gibi toplantılar, Müttefik liderler arasında savaş sonrası dünya düzenini planlamak için düzenlenmiştir. Müttefiklerin Normandiya Çıkarması (D-Day) operasyonunu desteklemiştir. Bu operasyon, Nazi Almanyası'nın Batı Cephesi'nde yenilgisine ve Müttefiklerin zaferine yol açmıştır.

Kazimierz Sosnkowski: Polonya'nın işgalinden sonra Sosnkowski, sürgündeki Polonya hükümetinin önemli bir üyesi haline geldi. Başlangıçta Fransa'da ve ardından Birleşik Krallık'ta sürgünde bulunan Polonya hükümeti, sürgündeki Polonyalı ordunun komutasını Sosnkowski'ye emanet etti. Polonya'nın işgalden kurtarılması için çeşitli Müttefiklerle işbirliği yapmaya çalıştı. Özellikle Britanya ordusu ile işbirliği yaparak Polonya kuvvetlerinin eğitimi ve koordinasyonunu sağladı. Müttefiklerle sıkı ilişkiler içindeydi ve Polonya'nın Müttefiklerin zaferiyle yeniden bağımsızlığına kavuşmasını destekledi. Polonya'nın savaş sonrası düzenlemelerde adil bir şekilde temsil edilmesi için çaba gösterdi.

KAYNAKÇA

https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0spanya_%C4%B0%C3%A7_Sava%C5%9F%C4%B1

<https://www.haberturk.com/2-dunya-savasi-tarihi-ozeti-nedenleri-ve-sonuclari-ikinci-dunya-savasi-ne-zaman-basladi-kimler-arasinda-oldu-hteg-3471798>

<https://www.wsws.org/tr/special/library/russian-revolution-unfinished-twentieth-century/11.html>

https://www.uysad.com/FileUpload/as907385/File/5-ozgur-yildiz_ii.-dunya-savasina-genel-bir-bakis.pdf

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/kdeniz/issue/51186/667276>

https://tr.wikipedia.org/wiki/II._D%C3%BCnya_Sava%C5%9F%C4%B1

https://tr.wikipedia.org/wiki/1871_Versay_Antla%C5%9Fmas%C4%B1#:~:text=Versay%20Antla%C5%9Fmas%C4%B1%20

https://www.youtube.com/watch?v=zwkvw7q_05M

<https://www.youtube.com/watch?v=67DOBPdV8mg>

<https://www.youtube.com/watch?v=HSF9RI9rzHw>

<https://www.youtube.com/watch?v=0XMvzRrm1UQ>